

Павле М. Бабац

Писмо аустријском фелдвобелу Мирославу Крлежи

Писмо аустријском фелдвобелу Мирославу Крлежи, из 1954. године, чека већ 58 година да буде објављено, као и дивна слика њисца, који је био Краљев официр, једно време и на служби у Краљевој Гарди у Дворцу на Дедињу. Пишчев унук, Душан Бабац, га је доставио, с најоменом: „Ових дана је мој отац сређивао документацију свога оца, наишао је на ово писмо упућено Крлежи. Писмо никада није објављено, ишло је и разумљиво, с обзиром на време када је настало.“

Г. Крлежи, Господине Крлежа,
Загреб, 1954.

У четвртм броју „Републике“, часописа за књижевност и уметност, за месец април 1954. године, штампали сте Ваше записе из 1916, 1919, 1920, 1921. и 1933. године. У заглављу „Година 1919“, под насловом „Смјена на јасеновачкој станици“, на страни 277, кажете:

„Беч гладује, Аустрије нема, руља завладала светом, рат су добили ови балкански цигани, какова ли срамота!“

На истој страни на дну кажете:

„Дер шварц Георг (Карађорђе, моја прим.) игра данас на међународној рулети и добио је главни згодитак.

Београдској господи иде карта, тко би то могао да повјерује? Греј, Лојд Џорџ, Поенкаре, Клемансо, Вилсон, све су то београдски асови. А тко је нас побједио? Ови ушљиви балкански цигани, који читаве дане жваћу лук и пљуцкају по апсанама, ова неписмена багра за вјешала, тој данас Европа вјерује и дала јој је у руке некакве барјаке.“

Пошто се ове гадне рјечи г. Крлежа, односе на српски народ, јер је он једини од Балканских народа тада ратовао против Аустрије, дужност Вам је да одговорите јавности:

1. Да ли су те речи израз Вашег духа и мишљења о српској војсци, што

ће рећи о српском народу, или Ваше средине у којој сте били и чули их?

2. Ако нису израз Ваших мисли и осећања, зашто их не ставите као туђе под знаке навода, или зашто се бар једном реченицом не оградите?

3. Кад питате: „Тко нас је победио?“, чим употребљавате личну заменицу у првом лицу множине, „нас“, види се да и себе убрајате у побеђене, само није јасно кога сматрате са Вама још побјеђеним, да ли све аустријске поданике или само Хрвате, или сте пак мислили на аустријску војску у којој сте Ви били фелдвобел?

4. Зашто Ви ове записе нисте штампали пре овога рата, него тек после 35 година, а то сте могли бар у времену пре шестојануарског режима.

5. Шта би било г. Крлежа, кад би један српски књижевник сео и написао један роман о злочинима почињеним од хрватских усташа над Србима у овом рату и генералисао то као дело целог хрватског народа?

6. Вама је познато г. Крлежа, да је маршал Тито, на путу за Грчку положио венац жртвама из српског народа у том рату, на острву Виду. Питам Вас да ли су и те жртве „ушљиви цигани“?

7. Сматрате ли Ви г. Крлежа да оваквим књижевним радом убијате ратнички дух код деце и унучади оних хероја из Првог светског рата, када их називате „ушљивим циганима“ и „багром за вјешала“?

8. Ви сте г. Крлежа сигурно прочитали књигу г. Владимира Дедијера, *Јосип Броз Тито* у којој на страни 81, под примједбом Дедијер износи статистичке податке о жртвама Првог свет-

ског рата, а то су подаци извучени из архиве Конференције мира у Версају. По тим подацима, Србија је у Првом светском рату дала 1,247.000 жртава, то јест, 28% од њеног целокупног становништва. Сем тога, г. Дедијер цитира и Мошу Пијаде, да му је причао, да је из његова разреда, из гимназије, отишло у рат 32 његова класна друга, а да је погинуло 24. Питам Вас г. Крлежа, јесу ли оних 1,247.000 жртава, у коју цифру улазе и 24 друга Моше Пијаде, а на чијим костима је сазирана Југославија – „ушљиви цигани“?

А сад, г. Крлежа, ако нисте знали, потрудићу се да Вам изнесем једно, том Вашем мишљењу потпуно супротно мишљење целог тадашњег културног света и то не само савезника Србије, већ и њених противника.

Немачки цар Виљем, који је у своје време био персонификација тадашњег империјализма и противника Србије, рекао је о српском народу: „Штета што тај мали народ није мој савезник“.

Нови бечки „Freie Presse“ најдушманскији лист против Србије и српског народа, писао је 1918. године о српском народу: „Остаће загонетка, како су остаци српске војске, који су се спасли испред Макензенове армије, могли доцније оспособити за борбу. То је доказ да српски војник спада у најжилавије ратнике које је видео светски пожар“.

Келнске новине од 1918. године у чланку „Психологија повлачења“, пишу: „Мало војника се тукло онако како се тукао српски војник. Он је умирао тамо где му је било наређено да се држи“.

Немачки лист „*Godliche Rundschau*“, од 1917. године, пише: „Војска малене краљевине Србије представљала је у почетку рата нешто најбоље што је икада једна мала, у културном погледу у многоме назадна држава, могла створити на војничком пољу. Одлично организована, обучена, са великим и скорашњим (1912) ратним искуством, јединствена и одушевљена за народну идеју велике Србије, храбра са пожртвовањем и поуздањем у победу – таква је убојна сила ушла у рат. Она се борила са беспримерним пожртвовањем и силном упорношћу, па чак и при пропадању китила је славом своје заставе. Српски војник био је достојан противник и српска се војска у повољним приликама могла често показати као надмоћна. Правичност, чак према иначе мрском непријатељу, захтева да се то јавно потврди“.

Кемал Ататурк, иако је Турска у Првом светском рату била на противничкој страни Србије, када је 1919. године примио отправника нашег посланства у Турској, Трајана Живковића, рекао му је: „Срећан сам што примам представника најхрабријег народа на свету – Срба, који потамнеше славу старе Спарте“.

Велики син грчког народа, Венизелос, када је на улицама Атине спазио српског војника у униформи, пришао му је и рекао: „Овај је војник достигао славу наших дедова Спартанаца. Угледајмо се на њега, ако хоћемо да будемо достојни потомци наших предака“.

Француски државник Луј Барту, 1916. године, на прослави Светог Саве на Сорбони, рекао је: „Крилатица француске револуције: слобода, братство и једнакост није била крилатица

само за француски народ, већ за цео свет. Она је наелектрисала народе целог света. Пример за то нам пружа српски народ који је у борби за слободу бацио на жртву и имовину и животе. Француска неће закључити мир док не осигура егзистенцију и врати слободу српском народу, који је у средњем веку играо међу народима света културну улогу и имао свога великог културног мисионара Св. Саву још у XIII веку, кога на данашњи дан прослављамо“.

Руски научник Мељуков, том приликом о Св. Сави је рекао између осталог и ово: „Мајка Русија неће ставити мач у корице док не врати слободу најмлађем детету, али зато и најмилијем детету словенске породице – Србији“.

Јапански професор медицинског факултета у Токију, за време Првог светског рата шеф мисије јапанског Црвеног крста у Паризу, рекао је у свом говору о Св. Сави и ово: „До овога рата ми Јапанци уживали смо глас војника са најјачим ратничким духом. Овога пута, морамо признати да нам је српски војник то првенство одузео. Не замерите господо Срби што смо на то мало и љубоморни“.

Када је на истој прослави почео да говори амбасадор Белгије, речима: „Србијо сестро по судбини“, чуо се јечај у сали Сорбоне.

Када смо 1915. године били на Албанској обали и када су савезници решавали да нас спасавају, велики син француског народа Бријан, тада је у француском парламенту изговорио ове речи: „Када би само један једини Србин апеловао на Француску да га

спасе, јер неће да буде роб, дужност би Француске била да упути своју флоту и спасе га. А овде није случај о једном једином, већ о више од стотине хиљада хероја тога по броју малог али по духу великог народа српског“. „Viv la Serbie“ заорило се у парламенту и на тај начин је изгласана одлука о нашем спасавању.

На крају, г. Крлежа, да Вас подсетим и на оно што Вам је добро познато, а то је 27. март 1941. године, који је дело једино српског народа у Југославији, и то целог народа, без обзира на његову тадашњу партијско-политичку подвојеност. Тога дана је српски народ сам себе драговољно разапео на крст искључиво из моралних побуда са паролем: „Боље гроб него роб!“. Питам Вас г. Крлежа, који је то још народ у Европи исто учинио? Може ли то дело да уради један народ и то презрени, кога Ви називате „ушљивим циганима“, и јавност би интересовало једино то, да кажете које су Вас побуде руководиле да то учините и дате у штампу такву погруду српском народу.

А сада г. Крлежа, осврћем се на Ваше речи: „Неписмена багра за вјешала“. Зар Ви као књижевник и академик, не знате за највеће духовно благо српског народа – Српску народну поезију, и зар не знате да су поједини књижевни ауторитети западних народа као браћа Грим и Гете, морали учити српски да би могли да студирају то наше духовно благо које је створио аналфabet. Зар Вам није позната генијална фигура Вука Караџића, који је као самоук дао свом народу најсавршенију азбуку и створио му књижевни језик? Зар Вам није позната, такође,

генијална фигура мислиоца и песника Његоша? Питам Вас јесу ли и они „ушљиви цигани“? Потребно је г. Крлежа да знате и ово: једном приликом Трумбић је причао када је био у посјети код Клемансоа (државника Француске) са италијанским државником Сониним – када се повео разговор по питању „Лондонског уговора“ (Уступање Далмације Италији за њезин улазак у рат на страни савезника), по којем је цела Далмација до реке Цетине требало да припадне Италији. Сонино је рекао да савезници хоће да поцепају Лондонски уговор који су потписали. На то је Клемансо одговорио: „Лондонски уговор поцепао је српски војник који је стигао из Солуна у Сплит и Љубљану пре него Ваш војник, иако Вам је то било на домаку“. А, г. Крлежа, тај српски војник који је усиљеним маршем стигао од Солуна до Далмације и Љубљане и допринео да се Далмација припоји Хрватској, односно, Југославији, не тражи хвалу, али се није надао да ће га један син хрватског народа и то књижевник назвати „багром за вјешање“ и „ушљивим циганином“.

Осим тога, да ли сте се г. Крлежа упитали откуда то да за време последње окупације Хитлер наплаћиваше контрибуцију само од Србије, а она његова зверска наредба – „за једног убијеног Немца, 100 југословена“, извршавала се само у Србији? Да ли се случајно и Хитлер није сложио са Вама да је српски народ „ушљиви циганин“ и да га треба истребити?

Да завршим ово моје отворено писмо речима:

Не заборавите г. Крлежа да Вам српски народ неће заборавити ову на-

нету му увреду, јер сте и пре извесног времена пљували по београдском гробљу (Ваша полемика са Левантићем), а сад пак пљујете на милион и више гробова хероја српског народа, хероја из Првог светског рата расејаних на

три континента света. Сем тога, неће Вам се заборавити, неће се заборавити ни злотвору Павелићу и његовим усташама на више стотина хиљада гробова које су овога рата српском народу створили.

